

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Oslo, 01.10.2014

Deres ref.:
14/3664 ES HCH/LRB7SRY/bj

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2014/7141

Saksbehandler:
Anette Fischer

Høring av forslag til lov om ikraftsetting av straffeloven 2005 mv. -Uttalelse til Forsvarsdepartementets forslag til forbud mot opptak av dybde data

Det vises til brev fra Forsvarsdepartementet datert 23. april 2014 om opphevelse av lov om forsvarshemmeligheter, som ble sendt på høring av Justisdepartementet i brev av 17. juni 2014 om høring av forslag til lov om ikraftsetting av straffeloven 2005 mv. Det vises i tillegg til utsatt høringsfrist den 1. oktober 2014.

Under følger høringsuttalelse fra Miljødirektoratet til forslag til bestemmelse i sikkerhetsloven om ulovlig kartlegging av enkelte dybde data.

Generelle bemerkninger og spørsmål

Miljødirektoratet har ikke grunnlag for å si noe om forsvarets behov for fortsatt beskyttelse av høyoppløselige dybde data for større deler av norsk territorialfarvann av hensyn til rikets sikkerhet, men har noen spørsmål til grunnlaget for å opprettholde forbudet.

For det første har vi opplysninger som tyder på at Norge stiller betydelig strengere krav til gradering av dybde data enn de fleste andre land, herunder USA. Vi er også kjent med at det for Svalbard gjelder andre regler som gjør at det her er tilgjengelig data som er mer høyoppløselig enn 50 meter mellom punktene. Spørsmålet er hva som begrunner et strengere regime for frigivelse av dybde data i Norge enn det internasjonale regime som vi oppfatter er mer lempelig. Sett i lys av dette stiller vi også spørsmål ved om dybde dataene har en så stor betydning for rikets sikkerhet at det står i forhold til de kostnader og miljømessige konsekvenser hemmelighold av dataene har for samfunnet.

For det andre benytter fiskere og andre yrkesgrupper sjøkart med høyere oppløsning enn 50 meter mellom punktene. Gjennom vårt samarbeid med bl.a. fiskerisektoren har vi sett at de fleste fiskebåter i dag er utrustet med det vel kjente OLEX systemet som gjør at de fortløpende registrer dybde data med en tettere oppløsning enn 50 meter mellom punktene. Dette er teknologi som er til stor nytte i utøvelse av en aktivitet. Teknologien kan i tillegg, gjennom den detaljerte oppløsningen, også ivareta miljøhensyn i større grad. Det er av den grunn betimelig å stille spørsmål ved om ikke det norske regimet for gradering av dybde data er avleggs i forhold til teknologi som har vært på markedet i lengre tid. Det vises i denne forbindelse til NOU 2003:18, straffelovkommisjonens delutredning VIII, om rikets sikkerhet, hvor konklusjonen var at bestemmelsen i lov om forsvarshemmeligheter § 3 ble anbefalt opphevet, herunder § 3 nr. 3 om dybde data, da denne i forhold til den teknologiske utviklingen har et foreldet preg. Vi kan ikke se at det den teknologiske utviklingen er hensyntatt i forslaget til videreføring av forbudet mot kartlegging av høyoppløselige dybde data.

I tillegg er det fra vårt ståsted viktig å belyse behovet for kartlegging av høyoppløselige dybde data av hensyn til ivaretagelse av sårbare naturressurser og biologisk mangfold og for å sikre en bærekraftig aktivitet til sjøs.

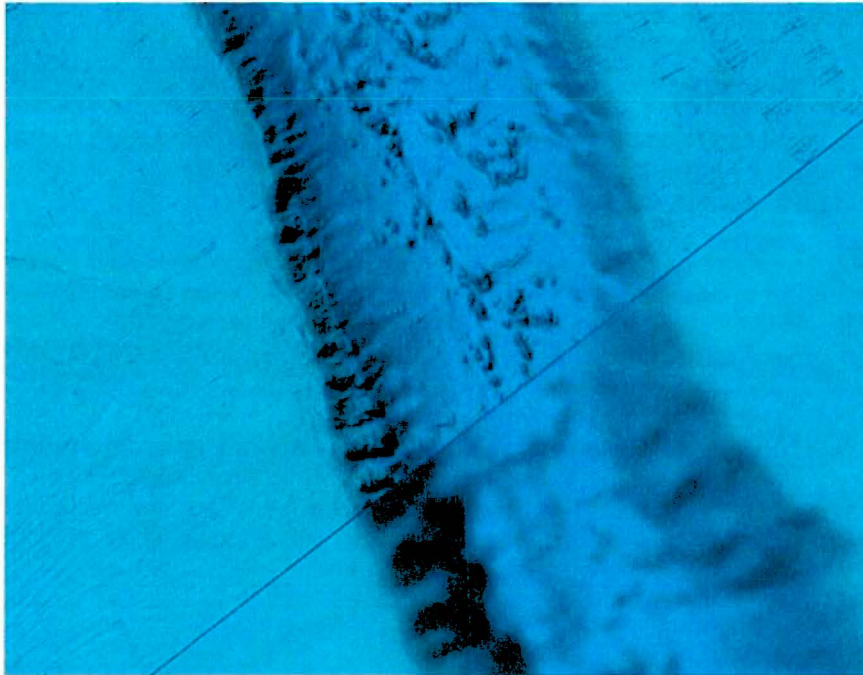
Miljødirektoratet har i lengre tid vært talsmann for et mer lempelig regime når det gjelder håndtering av dybde data med en tettere oppløsning enn 50 meter mellom punktene, fordi vi mener at regimet for gradering av dybde data blant annet har vært til hinder for en god arealplanlegging hvor hensynet til det biologiske mangfoldet blir ivare tatt i områder som er hardt presset av utbygging.

Kystsonen er utsatt for stort press fra mange aktiviteter, og i dag bygges den ut bit for bit uten at den nødvendige kunnskapen er på plass. Kart med tilstrekkelige detaljer er en grunnleggende forutsetning for all arealplanlegging. Denne kunnskapen er viktig for at vi skal være i stand til å forvalte aktiviteter på en måte som tar hensyn til naturmangfoldet. Gode data om strømforhold, mer detaljert informasjon om det marine naturmangfoldet og gode dybdemålinger er kunnskap som vil gjøre planleggingen langs kysten bedre og mer bærekraftig.

I denne sammenheng er kartleggingsprogrammet «Kartlegging av marine naturtyper i kystsonen» som har til formålet å skaffe kunnskap om naturmangfoldet i kystsonen som skal brukes i plan- og beslutningsprosesser, viktig. Programmet ledes av Miljødirektoratet. Gradering av dybde data som har tettere oppløsning enn 50 meter mellom dybdemålingene innenfor territorialgrensen vanskeliggjør en god kartlegging ved at modeller som benyttes blir mindre presise. Dybde data med bedre oppløsning vil gi oss bedre og mer nøyaktige modeller av terrenget som igjen vil gi grunnlag for en mer kunnskapsbasert arealplanlegging. Dette er nødvendig for i større grad å unngå konflikter rundt bruk av arealer og negative miljøkonsekvenser, og for å gi forutsigbare rammebetingelser for blant annet fiskeri- og havbruksnæringene. For å legge bedre til rette for de ulike aktivitetene i kystsonen er det behov for å kunne planlegge i en finere skala. En mer detaljert modell av terrenget gjør at vi i større grad kan tilpasse aktivitetene til miljøet, noe både næringsvirksomhet og miljø vil tjene på. I dag må man søke om å få frigitt data med høy oppløsning, og det er kun mulig å få for avgrensede områder. I tillegg må etater som sitter med graderte detaljerte dybde data ha strenge sikkerhetsregimer. Dette gjør arbeidet med nødvendige dybde data svært vanskelig. Hvis disse dataene frigis, vil det i større grad legge forholdene til rette for den finskala planleggingen som er nødvendig langs kysten.

Et annet viktig kartleggingsprogram er MAREANO, som er Norges største kartleggingsprogram med et årlig budsjett på ca. 100 millioner kroner. Programmet gjennomfører kartlegging av havbunnen utenfor grunnlinja. Kartleggingen gjennomføres av Havforskningsinstituttet (HI), Kartverket og Norges geologiske undersøkelser (NGU). Miljødirektoratet sitter i ledelsen av programmet, og er en av de viktigste brukerne av dataene fra programmet. Kartleggingsprogrammet har som formål å fremskaffe kunnskap om havbunnen når det gjelder dyp, geologi, biologi og kjemi. Det skal generere kunnskap som kan benyttes inn i forvaltningen av alle våre havområder og resultatene brukes i regulering av menneskelig aktivitet som petroleumsaktivitet, fiskeri og utvinning av mineraler på havbunnen. Graderingsregimet for dybde data er noe MAREANO-programmet forholder seg til daglig. Bruk av detaljerte dybde data er viktig for arbeidet i MAREANO og programmet dekker havområder både innenfor og utenfor territorialgrensen.

Bildet under viser skyggerelieff av terrenget i Breisunddjupet på Mørebanken. Utenfor territorialgrensen vises havbunnsterrenget med 5 meter oppløsning mellom dybdepunktene, mens det innenfor territorialgrensen er 50 meter oppløsning mellom dybdepunktene. Som vi kan se av bildet har oppløsningen stor betydning for kartlegging av bunnforholdene, og dermed for hvor brukbare dataene er.

Dagens graderingsregime skaper flere utfordringer for MAREANO:

- I forbindelse med [dybdemåling](#) innenfor territorialgrensen, kan MAREANO kun bruke fartøy som har tillatelse til dette.
- Det er kun autoriserte medarbeidere som er sikkerhetsklarert gjennom nasjonal sikkerhetsmyndighet som kan få tilgang til dybde-dataene. Det har vært tilfeller hvor flere personer ikke har kunnet delta på toktplanleggingsmøtene på grunn av manglende sikkerhetsklarering.
- En del prosesser blir også vanskelige. For eksempel må Havforskningsinstituttet søke Forsvaret om å få frigitt data til å ha på systemene om bord i sine fartøy under operasjon i områdene, da systemene om bord ikke er godkjente for graderte data. I tillegg er ikke alle personene om bord sikkerhetsklarerte.
- MAREANO kan heller ikke formidle resultater slik programmet hadde ønsket. De fleste eksterne brukere av dybde-data er ikke godkjent for å håndtere graderte data. For å få tilgang må det da søkes om frigivelse av dybde-data til Forsvaret.

Merknader til forslag til ny straffebestemmelse

Når det gjelder forslag til ny straffebestemmelse i sikkerhetsloven om ulovlig kartlegging av dybde-data anser vi at det er positivt at det i vurderingen av bestemmelsens utforming i noe utstrekning er hensyntatt at andre virksomheter enn forsvarret har et økende behov for dybde-data og at slike data er med på å danne grunnlaget for en sikker og bærekraftig aktivitet til sjøs. Vi ser at dette til en viss grad er reflektert i forslag til lovregulering, gjennom forslag i første ledd om unntak fra forbudet når det foreligger aktverdig grunn, og definisjonen av dette i andre ledd. Vi mener imidlertid at det er flere uklarheter i lovforslaget, og kan ikke se at forslaget helt gjenspeiler det regimet som beskrives i Forsvarsdepartementets brev punkt 3.2.

Det fremkommer for det første ikke klart i forslag til lovtekst om lovlig frigivelse av dybde-data som følge av aktverdig grunn betinger et samtykke. Det er i tillegg uklart om samtykke i så fall kun kan gis dersom det foreligger aktverdig grunn.

Når det gjelder beskrivelsen av aktverdige grunner i forslag til andre ledd i bestemmelsen, vil vi påpeke at dersom aktverdige grunner er ment å være uttømmende opplistet, vil for eksempel ikke kartlegging av miljødata som ikke er knyttet til seiling i farleden, arealplanlegging eller lovlig næringsvirksomhet være omfattet, noe vi mener det bør være. I tillegg mener vi at avgrensning av geografisk område ikke i tilstrekkelig grad vil ivareta behovet for miljøkartlegging i norske farvann, for å sikre en helhetlig og bærekraftig forvaltning av kyst og havområder, slik at sårbare ressurser og biologisk mangfold kan ivaretas i nødvendig utstrekning.

Det vises til at det fremkommer i Forsvarsdepartementets brev at forslaget ikke innebærer en innskjerping i forhold til gjeldende rett. Vi vil til dette bemerke at vi på bakgrunn av ovenstående er bekymret for at det likevel kan bli en innskjerping i forhold til flere av de kartleggingsprogrammer hvor Miljødirektoratet er involvert dersom forslaget til straffebestemmelse opprettholdes.

På bakgrunn av ovenstående anmoder vi Forsvarsdepartementet om å revurdere forbud mot kartlegging av høyopløselige dybde data. Dersom forbudet blir opprettholdt ber vi om at det foretas en ny vurdering av unntaket for aktverdige grunner, slik at all miljøkartlegging i norsk territorialfarvann i regi av norske myndigheter omfattes av unntaket. Dersom det er ønskelig kan vi bistå med dette arbeidet.

Hilsen

Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur

Frantz Nielsen
seksjonsleder

Anette Fischer
seniorrådgiver